

Секція: 3. Економіка та управління національним господарством.

Кармінська-Бєлоброва М.В.

ст. викл. кафедри організації виробництва

і управління персоналом

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут».,

к.н. з держ.упр., м. Харків, Україна

ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Після здобуття незалежності в Україні виникла потреба у формуванні ринкової економіки. Стратегічне планування являє собою комплекс заходів, дій і рішень, спрямованих на розробку стратегії розвитку господарства для досягнення поставлених цілей. Стратегічне планування в сучасних умовах виступає одним з інструментів здійснення успішного управління. Воно передбачає організаційне стратегічне передбачення, адаптацію до зовнішнього економічного середовища, розподіл виробничих ресурсів, координацію внутрігосподарської виробничої структури та дозволяє розробляти механізми реагування і адаптації до зовнішнього середовища господарювання.

Проблемними питаннями стратегічного планування займалися як вітчизняних, так і зарубіжних науковці, такі як І. Ансофф [1], С.О. Біла [2], О.В. Дикий [3], І.С. Кондіус [4], В.М. Осипов [5], С. І. Чернов. [6].

Одним з найбільш відомих, в останні роки, інструментів стратегічного планування в бізнесі і державному управлінні є технологія Форсайт (англ. Foresight - погляд у майбутнє) - ефективний інструмент формування пріоритетів, що використовує мобілізацію великої кількості учасників для розробки прогнозів у таких сферах діяльності, як наука і технології, економіка, держава і суспільство.

При стратегічному управлінні форсайт-проекти використовуються для розробки розгорнутих прогнозів розвитку комплексних стратегічно важливих об'єктів і ситуацій. Для стратегічного планування та прийняття рішень дослідження Форсайт використовуються у багатьох розвинених країнах

(зокрема, Японії, Німеччині, Великобританії, США, Франції). Форсайт зарекомендував себе як найбільш ефективний інструмент стратегічного планування. Уряди щорічно виділяють фінансування на створення та оновлення таких досліджень.

Наразі українська влада не розглядає Форсайт як дієвий інструмент при формуванні стратегії розвитку нашої держави. Натомість науковці та представники бізнесу впевнені, що Форсайт дозволить стратегічно правильно зазирнути у майбутнє і сформувати більш ефективні подальші дії. У 2016 році в Україні проходив третій форум «Форсайт та побудова стратегії соціально-економічного розвитку України на середньостроковому (до 2020 року) та довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах» головна ціль якого -це досягнення Україною високого соціально-економічного розвитку, а саме:

- в середньостроковій перспективі (до 2020 року) досягнення сталості, самодостатності українського суспільства в соціальному, економічному і екологічному вимірах;

- протягом ближчого десятиліття забезпечення зростання ВВП України не менше ніж у 2 рази і доведення його до \$400-500 млрд. при збереженні стабільності суспільних і культурних систем та забезпеченні життєдіяльності власної біосфери і її спроможності самооновлюватися. [7]

Ще одним інструментом проведення стратегічного аналізу, в стратегічному плануванні, що набув визнання, як у зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, є SWOT-аналіз. Цей інструмент дозволяє системно розглядати інформацію щодо умов або контексту існування території та представляти відповідну інформацію таким чином, щоб вона була корисною для подальшого планування та прийняття рішень. Його результати використовують у подальших етапах процесу стратегічного планування, оскільки цей підхід дозволяє уникнути складання «переліку побажань» замість переліку дій, які необхідно виконати для досягнення сталих та довготривалих результатів.

Згідно з цим методом віднесення факторів до сильних (strengths) та слабких (weaknesses) сторін, можливостей (opportunities) та загроз (threats) відбувається через їх поділ на декілька груп: на фактори, що формуються на території і на які можна якимось чином вплинути (внутрішнє середовище), та на фактори, що виникають внаслідок фактичних чи потенційних дій інших сторін і на які практично неможливо впливати (зовнішнє оточення).

На базі сформованої матриці SWOT формулюються цілі розвитку території, досягнення яких дозволить нейтралізувати загрози, скористатися можливостями, використати власні сильні сторони та усунути деякі слабкості.

На нашу думку, головне завдання стратегічного аналізу це знайти ті сильні сторони, які забезпечують унікальність конкурентних переваг з урахуванням сприятливих можливостей зовнішнього середовища.

Наступний інструмент - це PEST аналіз. Сутність PEST-аналізу полягає у виявленні й оцінці впливу факторів макросередовища на результати поточної й майбутньої діяльності підприємства.

PEST - це аббревіатура чотирьох англійських слів: P - Political - політико-правові, E - Economic - економічні, S - Sociocultural - соціокультурні, T - Technological forces - технологічні фактори.

Метою PEST-аналізу є відстеження (моніторинг) змін макросередовища за чотирма вузловими напрямками і виявлення тенденцій, подій, непередбачуваних підприємству, але здійснюючих вплив на прийняття стратегічних рішень.

Політичний фактор зовнішнього середовища вивчається в першу чергу для того, щоб мати чітке уявлення про наміри органів державної влади відносно розвитку суспільства й про засоби, за допомогою яких держава припускає запроваджувати в життя свою політику.

Аналіз економічного аспекту зовнішнього середовища дозволяє зрозуміти, як на рівні держави формуються й розподіляються економічні ресурси. Для більшості підприємств це є найважливішою умовою їхньої ділової активності.

Вивчення соціального компонента зовнішнього оточення спрямоване на те, щоб усвідомити й оцінити вплив на бізнес таких соціальних явищ, як відношення людей до праці і якості життя, мобільність людей, активність споживачів й ін.

Аналіз технологічного компонента дозволяє передбачати можливості, пов'язані з розвитком науки й техніки, вчасно переорієнтовуватися на виробництво й реалізацію технологічно перспективного продукту, спрогнозувати момент відмови від використовуваної технології.

Отже, стратегічне планування це багатоплановий і багатофункціональний процес, що здійснюється з метою реалізації розробленої стратегії та з урахуванням впливу зовнішніх чинників. Впровадження і використання системи ефективного стратегічного менеджменту полегшує ухвалення стратегічних рішень, сприяє комунікації.

Різноманітні інструменти і технології стратегічного менеджменту дають можливість удосконалювати стратегії розвитку підприємства чи державного сектору, а досвідчене їх використання надає діям відкритості, зрозумілості та обґрунтованості рішень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф ; под ред. Ю. Н. Каптуревского. — [пер. с англ.]. — СПб. : Питер, 2008. — 416 с.
2. Біла С. О. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / С. О. Біла. – К.: НІСД, 2011. – 88 с.
3. Дикий О. В. Основні пріоритети та механізм стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіонів [Електронний ресурс] / О. В. Дикий // Ефективна економіка. – 2011. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=803>
4. Кондіус І. С. Теоретичні та прикладні засади прогнозування стійкого розвитку регіону / І. С. Кондіус. – Севастополь: Севастопольський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації, 2009. – 46 с.

5. Осипов В. М. Стратегічне планування як ефективний інструмент управління регіональним розвитком / В. М. Осипов, І. Д. Півоварчук, І. Л. Парасюк // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2011. – № 1. – С. 89-100.

6. Чернов С. І., Чернов С. І., Структурні елементи стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіонів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=301>.

7. Декларація учасників форуму «Форсайт та побудова стратегії соціально-економічного розвитку України на середньостроковому (до 2020 року) та довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах - Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», м. Київ, [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kpi.ua/16-11-17#sthash.RKorqfbL.dpuf>